

JAN SLUIJTERS IN HET STEDELIJK MUSEUM
TE AMSTERDAM.

Een groot acteur, met een „natuurtalent”, speelt de décors weg.... Laat hij in een driedubbel overgehaalde draak optreden, — zet hem in een rotspartij terwijl eigenlijk de scène een wei met slootje vergt, — trek hem een rok aan, waar een werkmanskiel geboden schijnt: — hij speelt overal dwars doorheen.... Men voelt zich meegesleurd door een machtig kunnen, dat ons vast zou houden ook al viel er een wankel coulisse om en al verscheen 't hoofd van den souffleur telkens boven 't hokje.... Men voelt een opluchting, een bevrijding, — men juicht om de scheppingskracht der natuur, die hier door het menschelijk kunstenaarschap heen vrijuit opstijgt....

Sluijters ziet met hartstocht, ziet met de niet te temmen vreugden van een, — haast zou ik zeggen —, bestiale schildersdrift. Wij bewonderen hem om zijn machtige vitaliteit; daár vooral om. Maar in deze bewondering blijft een twijfel. Hebben alle decadente tijden, — en zoo voelt men soms, in twijfel, dezen tijd aan —, niet geroepen om léven, méer léven! Meer leven genomen als meerdere vitaliteit, slaat onze intellectuele en geestelijke bevangenheden uiteen; — men haalt ruimer adem —, voelt zich vrij...., om daarna, tóch, te weten, dat deze vrijheid, in diepste instantie, leeg blijft, een holle ruimte waarin men wild in het niet blijft rondslaan, zoo zij, die grootere vitaliteit, zich niet een nieuwe, vollediger en machtiger gebondenheid dan waaruit wij verlost werden, schept. Verlost willen wij worden van onze „grübeleien” om in de nieuwe magische gestalte te beseffen, dat zij de zwakke en valsche spiegelingen waren van de gezonde werkelijkheden van den geest, die de sociale, — of wat, ook al weer in diepste instantie, hetzelfde is —, de religieuze problemen stelt.

Sluijters is intuïtief kunstenaar en als zoodanig dus óók symbool van dezen tijd genoeg, om te bevroeden dat wij voel- en zichtbaar staan voor een opnieuw stellen van deze problemen. Hij schilderde dan ook al enkele Bijbelsche tafereelen (een Graflegging o.a.) *) maar 't is, in zekeren zin, een gelukkig feit, dat deze doeken hier, op deze min of meer representatieve expositie, niet aanwezig zijn. Want zij zijn n ú nog kunstmatig, in de theoretische kas gekweekte, planten en geen natuurlijke vruchtzetting. In dit stadium is zijn natuurlijke uiting nog die van den „d'rauf losgehende” kunstenaar die „ruimte” om zich heen slaat, midden tusschen huichelarij en burgerlijkheid door, en in zijn heerlijke vrijheid zwelgt in kleur en sensueele driften. Hij stuwt als 't ware dit stadium, en dit lijkt mij psychologisch zeer belangrijk — daarenboven

*) Men heeft hier niet uit te begrijpen, dat „religieuze problemen”, als door mij bedoeld, identiek zouden zijn met Bijbel, Christendom of wat dies meer zij.